

การประเมินความสำเร็จในการนำนโยบายการวางแผนครอบครัวไปปฏิบัติ

The Success Assessment of Family Planning Policy Implementation

กรรณิการ์ ไกรกิจราษฎร์, กิตติพล บัวทะลา,

วันชัย บุชบา และ โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Kannika Kraikitrat, Kittipol Buathala,

Wanchai Boosaba and Chot Bodeerat

Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Kannikakraikitrat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบายการวางแผนครอบครัว 2) เพื่อวิเคราะห์นโยบายการวางแผนครอบครัว และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาการวางแผนครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของครอบครัว ความสำคัญของครอบครัว คุณลักษณะของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์ สภาพปัญหา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ล้วนมีความสำคัญอย่างมาก มีความจำเป็นต้องติดตาม ศึกษาและเฝ้าระวังแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินการในมิติทางรุก คือ เน้นการพัฒนาและป้องกันปัญหา ให้มากกว่าการตามแก้ปัญหา ดังที่เป็นอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันในภาพรวมทั่วไป ลักษณะครอบครัวเดี่ยวจะยังมีเพิ่มขึ้น และจะมีความหลากหลายของลักษณะครอบครัวเดี่ยว หรือมีสตรีเป็นหัวหน้าครอบครัวและลูก ๆ เนื่องมาจากการทอดทิ้งหรือการแยกไปมีอาชีพของสามี ตลอดจนอาจมีเด็ก ๆ ที่ต้องอยู่กันตามลำพังโดยไม่มีพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวจะเปลี่ยนไป ทั้งระหว่างหญิงชาย สามีภรรยา บิดามารดากับบุตร หรือญาติผู้ใหญ่กับบุตรหลาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม มีความจำเป็นในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะในด้านสวัสดิการครอบครัวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมไทย

คำสำคัญ: การประเมิน; นโยบาย; ครอบครัว

* วันที่รับบทความ: 17 กุมภาพันธ์ 2565; วันที่แก้ไขบทความ 22 มีนาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 24 มีนาคม 2565

Received: February 17, 2022; Revised: March 22, 2022; Accepted: March 24, 2022

Abstracts

This academic article aims were 1) to study family planning policy, 2) to analyze family planning policy, and 3) to suggest solutions to family planning problems which consists of family meaning the importance of family, desirable Thai family characteristics, problematic conditions, and the 8th national economic and social development plan are of great importance. It is necessary to follow study, and monitor trends in family institutional changes in the future in order to be able to operate in the proactive dimension, emphasizing on development and prevention of problems giving more than solving problems as it was in the past and present in general single family characteristics will be more and more, and there will be a variety of single family characteristics or having women as heads of family, and children due to the abandonment or separation of the husband's occupation as well as there may be children who have to live alone without parents or adult relatives. Relationships between family members will change between a man and a woman, husband and wife, parents and children or adult relatives and children with changing roles due to changes in economic and social conditions. It is necessary to develop a social welfare system especially in terms of family welfare to be appropriate and in line with the conditions, conditions and factors of Thai society.

Keywords: Assessment; Policy; Family

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดในโลกทำหน้าที่ในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ของสมาชิกเกิดใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ ทารกและเด็ก การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการให้การศึกษาในครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพของคนและบุคลิกภาพ ซึ่งรวมทั้งค่านิยมเจตคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อกันและกัน ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตของสมาชิกของครอบครัวทุกคน วิถีชีวิตนี้รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของสังคม ครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดและเป็นพื้นฐานของสังคม ครอบครัวบางครอบครัวมีบทบาทเป็นหน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจโดยตรง ครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อกันและกันต่างมีกระบวนการวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีการหยุดนิ่ง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ปัญหาสังคมหลายประการจะป้องกันได้ โดยสถาบัน ครอบครัว สถาบันครอบครัวที่รวมตัวกันได้จะเป็นพลังกลุ่มหรือชุมชน ที่สามารถพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหามาของตนเองได้ จึงเป็นสาเหตุที่ต้องมีนโยบายการวางแผนครอบครัว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาจากการที่ประชาชนเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วการเพิ่มประชากรในระดับสูงของประเทศไทยนั้นมิมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก

มาก ในด้านการวางนโยบายนั้น รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อทำการศึกษาและประสานงานด้านการดำเนินนโยบายประชากรขึ้นส่วนงานด้านการวางแผนครอบครัวให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินการ เด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต การที่ได้จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เด็กจะต้องมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (วรวรรณ ทิพย์วาริรมย์, 2560 : 20) ทั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความสำเร็จในการนำนโยบายการวางแผนครอบครัวไป เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

ความหมายของครอบครัว

ครอบครัว คือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ใช้ชีวิตร่วมกันฉันสามีภรรยา หรือมีความผูกพันทางสายโลหิต หรือทางกฎหมาย หรือเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ซึ่งสมาชิกในครอบครัวต่างมีบทบาทหน้าที่ต่อกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562 : ออนไลน์)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น พ่อ แม่ ลูก

ครอบครัว (family) หมายถึงกลุ่มของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกันโดยการสมรส ทางสายเลือด หรือการรับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม รวมตัวกันเป็นครอบครัว ๆ หนึ่ง สมาชิกของครอบครัวมีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันตามบทบาททางสังคมของสามีและภรรยา แม่และพ่อ พี่และน้อง รวมทั้งมีการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจด้วย และเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป รูปแบบของครอบครัวก็เปลี่ยนไปเช่นกัน โดยในสมัยก่อนรูปแบบของครอบครัวจะมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ต่างกับรูปแบบครอบครัวในสมัยปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : ออนไลน์)

ดังนั้น ครอบครัวในปัจจุบันมีลักษณะหลากหลายกว่าแต่ก่อน ซึ่งแต่เดิมมีอยู่เพียง 2 ลักษณะที่ชัดเจนคือ ครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ลูกและครอบครัวขยายซึ่งนอกจากมีพ่อแม่ลูกแล้วอาจมีปู่ย่าตายายและญาติ อาศัยร่วมอยู่ด้วยองค์การ สหประชาชาติในการรณรงค์เกี่ยวเนื่องกับปี ครอบครัวสากล พ.ศ. 2537 ได้ประสบความสำเร็จอย่างมากกับการให้ นิยามคำว่า "ครอบครัว" และในที่สุดไม่สามารถให้คำนิยามได้ เนื่องจากครอบครัวในแต่ละวัฒนธรรมมีความหมาย แตกต่างกันไปและภายในแต่ละวัฒนธรรมก็มีความแตกต่างอีกมากมาย ทั้งนี้ เพราะสังคมสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น รวมทั้งก็มีการยอมรับ "การเป็นครอบครัว" ในลักษณะต่างจากประเพณีดั้งเดิมและ เป็นที่ยอมรับจากสังคม เฉพาะบางกลุ่มอย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการแนะแนวความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับครอบครัว จึงอาจให้ความหมายกว้างไว้ว่า ครอบครัว คือ "กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจในการดำเนินชีวิตร่วมกันรวมทั้งการพึ่งพิงทางสังคมเศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์กันทาง กฎหมาย

หรือทางสายโลหิต ครอบครัวบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นช้อยกเว้นบางประการจากดังกล่าวก็ย่อมได้" ช้อยกเว้น อาจหมายรวมถึงครอบครัวที่มีสมาชิกข้ามช่วงอายุอาศัยอยู่ด้วยกัน เช่น ปู่ย่า ตายายอาศัยอยู่กับหลาน เป็นต้น

ความสำคัญของครอบครัว

นโยบายลูกคนเดียวที่เข้มงวดของจีนประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนการตั้งค่าภาวะเจริญพันธุ์หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลที่เชื่อมโยงจากการสำรวจที่ดำเนินการในสี่มณฑลทางภาคเหนือของจีนในปี 2534 และ 2537 เราเปรียบเทียบพฤติกรรมการสืบพันธุ์กับการตั้งค่าการเจริญพันธุ์ก่อนหน้านี้ และแสดงว่าผู้หญิงเปลี่ยนจากต้องการเป็นไม่ต้องการมีบุตรเพิ่มเมื่อใดและที่ไหน การยอมรับขนาดครอบครัวที่ได้รับการอนุมัติตามนโยบายเป็นไปตามระดับการพัฒนาและสะท้อนถึงระดับของการบังคับใช้ การยอมรับในระดับสูงเกิดขึ้นในเขตเมือง เขตอุตสาหกรรม และในเขตที่มีนโยบายการวางแผนครอบครัวที่เข้มงวดที่สุด การยอมรับนั้นอ่อนแอกว่าในหมู่ผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในเขตที่ยากจนที่สุดและในเขตที่การบังคับใช้มีความผ่อนปรนมากที่สุด ความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดสำหรับโครงการนี้คือการเข้าถึงบริการสำหรับชาววันดาในชนบท การเข้าถึงและการใช้ยากุมกำเนิดของวัยรุ่น การต่อต้านจากสถาบันทางศาสนา ตลอดจนทรัพยากรบุคคลและเงินทุนที่ไม่เพียงพอ ความท้าทายทั้งหมดได้รับการยอมรับอย่างเปิดเผยและอยู่ในขั้นตอนของการแก้ไข เนื่องจากนวัตกรรมได้รับการต้อนรับและการประเมินโปรแกรมถือเป็นสิ่งสำคัญ แนวโน้มสำหรับโครงการวางแผนครอบครัวของวันดาจึงเป็นที่นิยม ประเทศอื่นๆ สามารถเรียนรู้แนวทางปฏิบัติที่จำเป็นได้จากความสำเร็จของวันดาและปฏิบัติตามความพยายามของวันดาในการบรรเทาความท้าทายที่เหลืออยู่

ดังนั้นความสำคัญของครอบครัวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกของมนุษย์ และเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดในโลกทำหน้าที่ในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ของสมาชิกเกิดใหม่ในครอบครัว อันได้แก่ ทารกและเด็ก
2. การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการให้การศึกษาในครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับคุณภาพของคนและบุคลิกภาพ ซึ่งรวมทั้ง ค่านิยมเจตคติ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนวิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อกันและกัน
3. ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมพื้นฐานที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตของสมาชิกของครอบครัวทุกคน วิถีชีวิตนี้รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของสังคม
4. ครอบครัวเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดและเป็นพื้นฐานของสังคม ครอบครัวบางครอบครัวมีบทบาทเป็นหน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจโดยตรง

5. ครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อกันและกันต่างมีกระบวนการวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีการหยุดนิ่ง ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

6. ปัญหาสังคมหลายประการจะป้องกันได้ โดยสถาบัน ครอบครัว สถาบันครอบครัวที่รวมตัวกันได้จะเป็นพลังกลุ่ม/ชุมชน ที่สามารถพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหาของตนเองได้

คุณลักษณะของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์

สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว สมานฉันท์ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร มีการพูดจาให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ สมาชิกในครอบครัว มีการทำกิจกรรมร่วมกันและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ พ่อ แม่และสมาชิกในครอบครัวมีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดและออม ร่วมกันเสริมสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคง พ่อ แม่ หรือหัวหน้าครอบครัวต้องทำตนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ทำร้ายกันและกัน อบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เป็นคนดีและมีประโยชน์ต่อสังคม ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมของศาสนา พ่อ แม่ หัวหน้าครอบครัวหรือผู้ใหญ่ในครอบครัว ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแก่สมาชิก และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา มีความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และรู้จักใช้เหตุผล สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดี รู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองสถานที่อยู่อาศัยให้สะอาดถูกสุขลักษณะ และเป็นระเบียบเรียบร้อย สมาชิกในครอบครัวบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีส่วนร่วมในการทะนุบำรุง รักษา สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย สมาชิกปฏิบัติตนตามครรลองประชาธิปไตยในครอบครัว เคารพกฎหมายรู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติตนส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สรวงธร นาวาผล, 2555 : ออนไลน์)

ดังนั้นคุณลักษณะของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์ประกอบด้วย

1. สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว สมานฉันท์ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรมีการพูดจาให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมีการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

2. สมาชิกในครอบครัว มีการทำกิจกรรมร่วมกันและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

3. พ่อ แม่ และสมาชิกในครอบครัวมีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดและออม ร่วมกันเสริมสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคง

4. พ่อ แม่ หรือหัวหน้าครอบครัว ต้องทำตนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ทำร้ายกันและกันอบรมเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เป็นคนดีและมีประโยชน์ต่อสังคมปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมของศาสนา

5. พ่อ แม่ หัวหน้าครอบครัวหรือผู้ใหญ่ในครอบครัว ถ่ายทอดการเรียนรู้และภูมิปัญญาแก่สมาชิก และส่งเสริมให้ได้รับ การศึกษามีความสนใจใฝ่รู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์ และ รู้จักใช้เหตุผล

6. สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพดี รู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง สถานที่อยู่อาศัยให้สะอาดถูก สุขลักษณะและเป็นระเบียบเรียบร้อย

7. สมาชิกในครอบครัวบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีส่วนร่วมในการทะนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย

8. สมาชิกปฏิบัติตนตามครรลองประชาธิปไตยในครอบครัว เคารพกฎหมาย รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติ ตามหน้าที่พลเมืองดี มีความเชื่อมั่น และปฏิบัติตนส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สภาพปัญหา

การทำร้ายร่างกาย เป็นการทำร้ายโดยการใช้อำนาจ เช่น ตบ ตี ตะ ต่อย รวมถึงการใช้อาวุธหรือสิ่งใด สิ่งหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ผู้ชายบางคนชอบใช้ความรุนแรงกับภรรยาทำร้ายภรรยาทางร่างกาย ทางวาจา ทางจิตใจ อารมณ์ และทางเพศ ช่มชู้และทำร้ายลูก โดยเฉพาะผู้หญิงตั้งครรภ์มีความเสี่ยงสูงที่จะถูก ทำร้ายบาดเจ็บจากความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายจิตใจ เป็นการทำร้ายโดยใช้คำพูดหยาบคาย ดุถูก เหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกระทำอับอาย ได้รับความเสียหาย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือมีการปล่อยปละ ละเลย ไม่สนใจ ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเป็นมิตร ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจ การใช้ความ รุนแรงทางสังคม เป็นการจำกัดสิทธิที่พึงมีทางสังคม มีการกักกันหน่วงเหนี่ยว กีดขวางไม่ยอมให้คบเพื่อน หรือ ไม่ให้ติดต่อกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน การใช้ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ เป็นการจำกัดค่าใช้จ่าย ควบคุม ทรัพย์สินรวมทั้งไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของครอบครัว ไม่รับผิดชอบดูแลจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต ให้กับผู้ที่อยู่ในความดูแล เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย การกระทำทารุณกรรมทางเพศ เป็นการทำร้ายร่างกายทางเพศต่อเด็กและผู้หญิงการข่มขืนกระทำชำเราบังคับ ให้มีเพศสัมพันธ์การคุกคามทางเพศ การกระทำผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ เช่น ภรรยาถูกสามีข่มขืน พ่อเลี้ยงข่มขืน ลูกเลี้ยง ญาติพี่น้องผู้ชายข่มขืนญาติผู้หญิงในครอบครัวรวมทั้งการถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ (ทัศนีย์ ไชย เจริญ, 2565 : ออนไลน์)

ดังนั้นสภาพปัญหาประกอบด้วยดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

1.1 ในกรณีที่ทั้งบิดาและมารดาต้องทำงาน ทำให้เด็กขาด ผู้ดูแล เด็กอาจถูกทอดทิ้ง นอกจากนั้น บริการรับดูแลเด็กปฐมวัยยังมีไม่เพียงพอ รัฐยังไม่ได้สนับสนุนทั่วถึงและจริงจัง และมีปัญหามากในเรื่องขาดผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ

1.2 เนื่องด้วยความกดดันทางเศรษฐกิจครอบครัว ทำให้บิดามารดาไม่มีเวลาดูแลบุตร เด็กจึงถูกปล่อยปละละเลยอันจะทำให้เกิดปัญหาในระดับครอบครัวและสังคมตามมา

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้บิดามารดาส่วนหนึ่งส่งเสริมให้บุตรมีค่านิยมทางวัตถุและบริโภคนิยม และเข้าใจผิดคิดว่าสามารถใช้วัตถุและเงินทดแทน ความรักความเอาใจใส่แก่บุตรได้

1.4 บิดาและมารดาขาดความเข้าใจในการเป็นพ่อแม่ที่มีคุณภาพและไม่สามารถเฝ้าอำนวยการพัฒนาของเด็กตามวัย ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่รวมถึงการทำร้ายทารุณลูกด้วย

1.5 ยังมีแม่อีกจำนวนมากที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หรือแม่ไม่ได้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานตามเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้ เพราะระเบียบ กฎเกณฑ์ และบริการต่าง ๆ เช่น การลาคลอดไม่เอื้ออำนวย หรือแม่และพ่อ ตลอดจนบุคคลในครอบครัวมี เจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

1.6 ครอบครัวยังอบรมเลี้ยงดูลูกโดยใช้วิธีการดั้งเดิม เช่น ลูกไม่มีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งขัดต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาคน พัฒนาสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของสมาชิกสังคม ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่และชีวิตของเขา รวมทั้งพฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน

1.7 เนื่องจากวัฒนธรรมการเลี้ยงดูที่ให้ความสำคัญและให้โอกาสแก่ลูกชายมากกว่าลูกสาวและเรียกร้องให้ลูกสาวรับผิดชอบในครอบครัวมากกว่า ซึ่งบางกรณีทำให้ลูกสาวเสียโอกาสความก้าวหน้าในชีวิต

1.8 ค่านิยมที่ครอบครัวเลือกปฏิบัติระหว่างหญิงและชาย ในการเลี้ยงดูลูก ทำให้เด็กเรียนรู้การเลือกปฏิบัติระหว่างเพศอย่างไม่ถูกต้องและมีอคติทางเพศ

1.9 สตรีในครอบครัวส่วนใหญ่รับภาระการเป็นมารดาโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้เป็นสามีในการฝึกอบรมเลี้ยงดูลูก ทั้ง ๆ ที่ลูกต้องการความเอาใจใส่และความรักจากทั้งบิดาและมารดาควบคู่กันไป อันจะเป็นผลให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านและสมดุลมากขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการเป็นสามีภรรยา

2.1. ปัญหาครอบครัวที่มีผลกระทบทางใจและกายของ คู่สมรส คือ การประพฤติผิดนอกใจ การจดทะเบียนซ้อน การมีภรรยาน้อย การประพฤติสำส่อนทางเพศมั่วเมาในสถานบันเทิงเรีงรมย์ การติดในอบายมุข เช่น กินเหล้า เล่นการพนัน เหล่านี้ล้วนส่งผลให้มีการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย การแยกกันอยู่ และการหย่าร้างมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจ อนาคต ตลอดจนการสืบเชื้อสายแบบอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก

2.2 ชายและหญิงขาดความรู้เรื่องครอบครัวศึกษาทั้งก่อนและหลังสมรสทำให้ขาดความเข้าใจกันและกัน ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมในการครองเรือน อันมีผลต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงของครอบครัว

2.3 สามีและภรรยาขาดความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ของชายและหญิง และความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์

2.4 ปัญหาด้านเศรษฐกิจในครอบครัว รวมทั้งการมีรายได้และวิธีการใช้จ่ายใช้สอยอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสมของสมาชิกใน ครอบครัว ทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อ สัมพันธภาพระหว่างสามีและภรรยา

2.5 ค่านิยมเรื่องสตรีและบุรุษมีฐานะไม่เท่าเทียมกันทางด้านเพศ ทำให้มีมาตรฐานพฤติกรรมไม่เสมอภาค อันเป็นรากเหง้าของปัญหาการประพฤติผิดนอกใจ ปัญหาการค้าบริการทางเพศ และความไม่ยุติธรรมทางสังคมต่าง ๆ

2.6 ค่านิยมที่เห็นว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ต่ำต้อยหรือด้อยกว่าชายและอ่อนแอทำให้สามีเอารัดเอาเปรียบภรรยาทางเพศ รวมไปถึงการข่มขืนและการทำร้ายทารุณภรรยา

2.7 บทบาทของภรรยาที่ใช้เวลาเลี้ยงดูลูก ทำงานบ้าน ปรนนิบัติคนในบ้าน ครอบครัว และภาระทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องทำงานหนักเพิ่มขึ้นและไม่มีเวลาพัฒนาตนเอง ในขณะเดียวกัน สามียังมีส่วนช่วยเหลือภาระงานบ้านและเลี้ยงดูบุตรน้อยมาก

2.8 การนิยมรักร่วมเพศ ซึ่งเป็นจุดปัญหาด้านการยอมรับจากสังคม รวมทั้งด้านกฎหมายและสำหรับบางคนเกี่ยวกับประเด็นด้านศาสนาและศีลธรรม

2.9 ภัยจากโรคเอดส์จะกระทบความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา รวมทั้งระหว่างพ่อแม่กับบุตร

2.10 จะมีประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายครอบครัว ในบริบทของสิทธิเด็กและสิทธิสตรี

3. ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครอบครัว

3.1 เนื่องจากครอบครัวเดี่ยวมีมากขึ้น บทบาทของผู้สูงอายุ ในการที่จะช่วยเหลือกิจการของครอบครัวต้องลดลงไป ทำให้สังคม คลายความสำคัญของผู้สูงอายุและทำให้ผู้สูงอายุเห็นว่าตัวเองหมดความสำคัญและถูกทอดทิ้ง

3.2 ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพังหรือต้องอยู่คนเดียวเป็นจำนวนมากขึ้น เพราะครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้ หรือไม่เลี้ยงดู ทำให้ผู้สูงอายุอยู่ในสภาวะยากลำบาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจนและอาจเจ็บป่วยหรือพิการอีกด้วย

3.3 ผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมากถูกทอดทิ้งให้รับภาระเลี้ยงดูหลานเนื่องด้วยพ่อแม่ไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งทวีความทุกข์ยากเมื่อได้รับเงินเพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิตและเลี้ยงดูหลาน หรือบางทีตนเองก็ไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้

3.4 สมาชิกในครอบครัวขาดความรู้ความเข้าใจในความต้องการของผู้สูงอายุและผู้สูงอายุอาจขาดความรู้ความเข้าใจในการปรับตัวของตนเอง

3.5 จำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นจะเป็นสตรีส่วนใหญ่และผู้สูงอายุทั้งชายหญิงขาดการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ เช่น เตรียมตัวช่วยเหลือตนเอง หรือเตรียมการไว้สำหรับเป็นผู้สูงอายุที่โดดเดี่ยว เป็นต้น

4. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือลักษณะของครอบครัวที่ทำให้มีความเสี่ยงสูง ลักษณะของครอบครัวที่มีแนวโน้มจะมีปัญหาหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นครอบครัวเสี่ยง ได้แก่

4.1 ครอบครัวที่ขาดความสมบูรณ์ทางองค์ประกอบ อาทิ การมีแต่พ่อหรือแม่เท่านั้นกับลูก ป่วยตายาย หรือญาติผู้ใหญ่อยู่กับหลาน แม่เลี้ยงพ่อเลี้ยงกับลูก เด็กอยู่กับผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่พ่อแม่หรือญาติ หรือเด็กอยู่ตามลำพัง เป็นต้น

4.2 ครอบครัวที่ยากจนมาก โดยพ่อแม่ทั้งสองคนหรือผู้ใด ผู้หนึ่งไม่มีรายได้และมีลูกที่จะต้องเลี้ยงหลายคน

4.3 ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่หรือสมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยเรื้อรังหรือทุพพลภาพและยากจน

4.4 ครอบครัวเร่ร่อนไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือครอบครัวที่ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัยอยู่

4.5 ครอบครัวที่พ่อแม่แยกกันอยู่ อันเนื่องมาจากอาชีพ การมีปัญหาระหว่างกัน การหย่าร้างที่เกิดจากความไม่เข้าใจ และพ่อหรือแม่ไม่รับผิดชอบในครอบครัวหลังการหย่าร้าง

4.6 ครอบครัวที่มีแม่เป็นเยาวชนวัยรุ่น ที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ หรือไม่มีพ่อขาดการมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมในการเลี้ยงดูลูก และแม่อาจไม่มีรายได้

5. ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของครอบครัว

5.1 แต่เดิมครอบครัวเป็นศูนย์รวมของการอบรมเลี้ยงดูและถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว ปัจจุบันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการมีบริการทางสังคมเสริมขึ้นในหลายด้าน เช่น การศึกษา การอนามัย เป็นต้น ทำให้ครอบครัวผลัดภาระความรับผิดชอบให้แก่บริการสังคมเหล่านั้น ความสับสนในหน้าที่และบทบาทของครอบครัวจึงเกิดขึ้น

5.2 การขาดความเข้าใจในการดำเนินชีวิตครอบครัว โดยเฉพาะการยึดติดค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการทำมาหากินหรือการหาเงิน และให้ความสำคัญด้านวัตถุและความร่ำรวยมากกว่าความร่มเย็นเป็นสุข และคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครอบครัว

5.3 แต่ละครอบครัวต่างตื่นตระหนกต่อความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมภายนอก ทำให้ขาดพลังร่วมกันในการแก้ปัญหาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในระดับหมู่บ้านและชุมชน

6. ปัญหาเกี่ยวกับข้อกฎหมายและบริการทางสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 ได้ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยกล่าวถึงการพัฒนาสถาบันครอบครัวในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 วัตถุประสงค์ของแผนข้อ (2) มีดังนี้ "เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น"

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ยุทธศาสตร์ ข้อ 3.2 ได้กล่าวถึงสถาบันครอบครัว ในฐานะสภาพแวดล้อมของสังคมที่เอื้อต่อการพัฒนาคน ดังนี้ "การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน ประกอบด้วยแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนการสร้างโอกาสให้คน ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม การพัฒนาระบบ ความมั่นคงของสังคมเพื่อสร้างหลักประกันด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างขีดความสามารถในระบบอำนาจความ ยุติธรรมและระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ ประชาชน และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคนและประเทศให้สมดุลและยั่งยืน"

นโยบายและแผนระยะยาวด้านครอบครัว (พ.ศ. 2538-2548)

ก. นโยบาย

1. สนับสนุนให้สถาบันครอบครัวมีความมั่นคงเพื่อทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามคุณลักษณะของครอบครัวไทยที่พึงประสงค์

2. ส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวได้เข้าใจบทบาทของสามีภรรยา บิดามารดา ลูกหลาน และผู้สูงอายุ เพื่อให้ประสานและเกื้อกูลความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

3. ปรับปรุงกฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี และการเคารพในคุณค่าและสิทธิของกันและกันในระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว

4. รมรงศ์ให้มีการคุ้มครองครอบครัว ตลอดจน สวัสดิการและบริการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาครอบครัว
 5. ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ศึกษาด้านครอบครัวให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลข้อสนเทศเกี่ยวกับ ครอบครัว
 6. ให้มีกลไกการดำเนินงาน การจัดการ การประสานงานและการติดตามและประเมินผลงาน
 7. สนับสนุนให้องค์กรเอกชน ภาครัฐกิจเอกชน องค์กรชุมชนและประชาคม รวมทั้งเด็กเยาวชน ผู้ใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครอบครัวอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
- ข. แผนงาน
1. แผนงานพัฒนาศักยภาพของครอบครัว
 - 1.1 ให้ความรู้ด้านการเป็นสามีภรรยาที่ดี และการเป็นบิดามารดาที่เหมาะสม และรับผิดชอบกับคู่สมรสก่อนแต่งงาน และพึงแต่ง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะมีครอบครัว และเป็นการป้องกันปัญหาครอบครัวด้วย
 - 1.2 ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปด้านครอบครัวศึกษา เพศศึกษา สตรีศึกษา และการพัฒนาเด็ก
 - 1.3 ให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสามีภรรยาที่ดี มีคุณธรรม และการดำเนินชีวิตครอบครัวให้ร่มเย็นเป็นสุข
 - 1.4 ให้ความรู้จิตวิทยาของผู้สูงอายุแก่ทั้งผู้สูงอายุและครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ รวมทั้งการเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ
 - 1.5 ส่งเสริมบทบาทของความเป็นพ่อที่มีคุณภาพ ให้บุรุษมีความภูมิใจในบทบาทของพ่อ รวมทั้งส่งเสริมให้บุรุษมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบครอบครัวและเลี้ยงดูอบรมลูกให้มากขึ้นด้วย
 - 1.6 รมรงศ์ให้ปรับเปลี่ยนค่านิยมให้รักการมีสามีหรือภรรยาคนเดียวและ ละ ลด เลิกความสำคัญทางเพศ หรือการล่วงประเวณี
 - 1.7 รมรงศ์ให้บุรุษมีส่วนร่วมจริงจังในการวางแผนครอบครัว
 - 1.8 รมรงศ์ให้ครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการด้วย
 - 1.9 ส่งเสริมให้สถาบันสื่อมวลชนให้ความสนใจด้านครอบครัวในด้านการจัดทำสื่อต่าง ๆ รายการจัดทำละคร หรือ ภาพยนตร์ ตลอดจนสารคดี เพื่อเพิ่มความตระหนักแก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญของครอบครัว และปรับเปลี่ยนค่านิยมทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว

1.10 รณรงค์ยุติการปฏิบัติต่อกันและกันในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงทั้งทางกาย ทางเพศ ทางวาจา ทางอารมณ์ และทางใจ

1.11 ส่งเสริมสถาบันศาสนาให้มีส่วนร่วมในการจรรโลงและพัฒนาครอบครัว

1.12 ส่งเสริม สนับสนุนสถาบันครอบครัวให้พึ่ง ตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

1.13 ส่งเสริมให้ครอบครัวตระหนักความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและมีบทบาทในการดูแลสิ่งแวดล้อม

2. แผนงานด้านกฎหมาย

2.1 ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวกับ ครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธอันดี และการเคารพในคุณค่าและสิทธิของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

2.2 เผยแพร่กฎหมาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวและเกี่ยวกับการดำเนินการด้านนิติกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในครอบครัว

2.3 เร่งรัดจัดให้มีศาลเยาวชนและครอบครัว หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวตามความเหมาะสมให้ครบทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร

2.4 จัดให้มีบริการทางกฎหมายแก่ครอบครัวที่มีปัญหาโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

2.5 เร่งรัดให้มี พ.ร.บ. สวัสดิการสังคม พ.ร.บ. สงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวอยู่มาก

3. แผนงานด้านคุ้มครองและสวัสดิการ

3.1 พัฒนาคุณภาพและขยายบริการแนะแนวและบริการให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว ให้กระจายตัวมากขึ้น

3.2 รณรงค์ให้หน่วยงานราชการและภาคเอกชนจัดบริการช่วยเหลือปัญหาแก่ครอบครัว และให้ ก.พ. เพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่ด้านนี้ให้แก่องค์กรที่เกี่ยวข้อง

3.3 รณรงค์ให้มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพงานแนะแนวครอบครัว โดยเฉพาะการจัดการการฝึกอบรม แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่าง 31 นักวิชาการ และนักปฏิบัติการ เป็นครั้งคราวอย่างต่อเนื่อง

3.4 ดำเนินการให้สวัสดิการครอบครัว เช่น การลาคลอดที่ขยายช่วงเวลาขึ้น และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สวัสดิการเด็กปฐมวัย สวัสดิการผู้สูงอายุ สวัสดิการครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

3.5 เด็กและหญิงในแรงงานและครอบครัวที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เช่น ครอบครัวเร่ร่อน เป็นต้น

3.6 ส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรและบริษัทธุรกิจเอกชนต่าง ๆ รวมทั้งชุมชนจัดให้บริการด้านครอบครัวศึกษา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จัดนันทนาการ จัดสถานเลี้ยงเด็กในที่ทำงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ช่วยให้ครอบครัวมั่นคงทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์

4. แผนงานด้านวิจัยและด้านข้อมูลสารสนเทศ

4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการศึกษาวิจัยในงานด้านต่าง ๆ เช่น การวิจัยศึกษาสถานะโครงสร้าง และความเป็นไปภายในครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ และผลกระทบที่มีต่อครอบครัว เป็นต้น

4.2 การวิจัยเปรียบเทียบเรื่องครอบครัวที่มาจากลักษณะเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ

4.3 การศึกษาเรื่องครอบครัวกับเศรษฐกิจ ครอบครัวกับกฎหมาย ครอบครัวกับวัฒนธรรม ครอบครัวกับศาสนา ครอบครัวกับสังคม และครอบครัวกับการเลี้ยงดูอบรมเด็ก เป็นต้น

4.4 ศึกษาและพัฒนาาระบบสวัสดิการครอบครัวที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

4.5 ศึกษาและพัฒนาคุณภาพและระบบบริการ แนวโน้มครอบครัวรวมทั้งพัฒนาเครือข่ายงานบริการให้มีการกระจายตัวที่เหมาะสมและประสานกัน

4.6 รณรงค์ให้หน่วยงานที่มีทุนวิจัยสนใจปัญหาครอบครัวให้มากขึ้น

4.7 จัดให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่ประชาชน เพื่อให้ทราบและรู้จักใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย

4.8 จัดให้มีระบบการเก็บ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลด้านครอบครัว และข้อมูลสารสนเทศอื่นที่เกี่ยวข้องกัน

5. แผนพัฒนากลไก องค์กรชุมชนและประชาคม การจัดการ การระดมทรัพยากร การติดตามและประเมินผลงาน

5.1 ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทุกประเภทและระดับ มีหน้าที่พัฒนาสถาบันครอบครัว รวมทั้งให้มีการสนับสนุนส่งเสริมให้ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศมนตรี อาสาสมัครชุมชน เป็นต้น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นสมาชิกครอบครัวที่รับผิดชอบตลอดจนยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

5.2 จัดให้มีการทำแผนปฏิบัติการ ทำโครงการและกิจกรรมพร้อมดำเนินการให้มีการติดตามและประเมินผลงาน

5.3 ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ เป็นกลไกและแกนนำในการส่งเสริมและประสานงานด้านครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น

2. ควรทำการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

3. ควรได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องนี้มากขึ้น

สรุป

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การประเมินความสำเร็จในการนำนโยบายการวางแผนครอบครัวไปปฏิบัติ มีความจำเป็นต้องติดตาม ศึกษาและเฝ้าระวังแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวในอนาคต เพื่อให้สามารถดำเนินการในมิติทางรุก คือ เน้นการพัฒนาและป้องกันปัญหา ให้มากกว่าการตามแก้ปัญหา ดังที่เป็นอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันในภาพรวมทั่วไป พอจะคาดคะเนแนวโน้มของสถาบันครอบครัวในอนาคตได้ คือ ลักษณะครอบครัวเดี่ยวจะยังมีเพิ่มขึ้น และจะมีความหลากหลายของลักษณะครอบครัวเดี่ยว กล่าวคือ มีพ่อแม่และลูก หรือมีผู้สูงอายุกับหลาน หรือมีสตรีเป็นหัวหน้าครอบครัวและลูก ๆ คือ เป็นผู้ไร้คู่ต้องดูแลลูก ๆ คนเดียว เนื่องมาจากการทอดทิ้งหรือการแยกไปมีอาชีพของสามี ตลอดจนอาจมีเด็ก ๆ ที่ต้องอยู่กันตามลำพัง โดยไม่มีพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวจะเปลี่ยนไป ทั้งระหว่างหญิงชาย สามี ภรรยา บิดามารดากับบุตร หรือญาติผู้ใหญ่กับบุตรหลาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมีการเคลื่อนย้ายถิ่นมากขึ้น การรัดตัวของการทำงานจะมีผลให้สมาชิกในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง รูปแบบ วิธีการหาคู่มีหลากหลายกว่าแต่ก่อน การหย่าร้างมีเพิ่มขึ้น และสังคมยอมรับปัจจัยเหตุของการหย่าร้างมากขึ้น คนโสดมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสตรี อันเนื่องจากการมีการศึกษาและการมีอาชีพมากขึ้น ประกอบกับการยอมรับสถานะความเป็นโสดของสตรีในสังคมไทย หญิงและชายที่อยู่ร่วมกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรสจะมีมากขึ้น อันจะส่งผลให้กระทบกระเทือนต่อสถาบันครอบครัวและสถานภาพของลูก จะมีการใช้เทคโนโลยีและสภาพเอื้อความสะดวกต่าง ๆ ในภารกิจดูแลครอบครัวมากขึ้นแต่สตรีก็ยังต้องรับผิดชอบครอบครัวพร้อม ๆ กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ บุรุษไม่เปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมมาช่วยแบ่งเบาภาระภายในบ้านให้มากขึ้น สตรีจะมีการศึกษามากขึ้นและมีอาชีพนอกบ้าน โอกาสที่ทั้งสตรีและบุรุษจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครอบครัวก็จะมีมากขึ้นด้วย คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้านสาธารณสุขจะส่งผลให้บุคคลมีอายุยืนมากขึ้น ซึ่งหมายถึงผู้สูงอายุในครอบครัวจะมีมากขึ้นด้วย มีความจำเป็นในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะในด้านสวัสดิการครอบครัวให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). นิยามและประเภทครอบครัว. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://infocenter.nationalhealth.or.th/sites/default/files>
- ทัศนีย์ ไชยเจริญ. (2565). ปัญหาในครอบครัว *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.truelookpanya.com/learning/detail/31895>
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). ครอบครัว *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://d.dailynews.co.th/article/341163/>,
- วรวรรณ ทิพย์วาริรมย์. (2560). บทเรียนการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอเพื่อมุ่งสู่อำเภอสร้างเสริมสุขภาพกรณีศึกษาปัญหาเด็ก 0-5 ปี ที่สงสัยว่ามีพัฒนาการล่าช้าอำเภอเกาะลันตา จังหวัดสุโขทัย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <http://www.nurse.nu.ac.th/Journal/data/Vol.11%20No.2S/003.pdf>,
- สรวงธร นาวาผล. (2555). ครอบครัวคุณภาพควรมีคุณลักษณะอย่างไร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2565. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/109312>